

Kiusaaminen ja fyysisen uhan kokemukset ulkomaalais- taustaisilla nuorilla

Päälöydökset

- Ulkomaalaistaustaiset nuoret kokevat kiusaamista ja osallistuvat kiusaamiseen enemmän kuin suomalais-taustaiset nuoret.
- Koettu kiusaaminen ja kiusaamiseen osallistuminen on erilaista eri taustoista tulevilla nuorilla.
- Nuorten kiusaamisen ja fyysisen uhan kokemuksissa on alue-eroja.
- Nuoren syntymämaa on yhteydessä kokemukseen fyysisestä uhasta.
- Tulokset osoittavat väestöryhmittäisen, alueellisen terveys- ja hyvinvointitiedon tuottamisen tarpeen ja tärkeyden.
- Tietoa tarvitaan mm. kotoutumisen seurannan, palveluiden suunnittelun ja kohdentamisen sekä päätöksenteon tueksi.

JOHDANTO

Kotoutumisen seurannassa tarvitaan ulkomaalaistaustaisten terveyttä ja hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita. Suomen ulkomaalaisväestö on moninainen, ja terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä sekä palvelutarpeissa on alueellisia eroja. Päätöksenteon tueksi tarvitaan tietoa sekä väestöryhmittäin että aluetasolla.

Tietotuotannon haasteena on se, että rutiininomaisesti rekistereistä saatavia tietoja on varsin vähän. Luotettava tietotuotanto vaatii syvällisempää tietojen analysointia sekä tietojen yhdistämistä eri tietolähteistä. Lisäksi alueellisen tiedon tuottamista hankaloittaa ulkomaalaisväestön epätasainen jakautuminen ja siitä johtuvat pienet havaintomäärät.

Alueellisen tiedon raportointiin on kuitenkin löydettävissä ratkaisuja. Teematietosivusto kotoutumisen seurantaan -hankkeessa on tuotettu ulkomaalaistaustaisten terveyttä ja hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita valtakunnallisesti, maakuntien yhteistyöalueille, pääkaupunkiseudulle ja suurille kaupungeille hyödyntäen THL:n ja Tilastokeskuksen tietoaineistoja.

Tässä julkaisussa raportoidaan esimerkkejä Kouluterveyskyselyn aineistoista vuosilta 2013 ja 2015 tuotetuista ulkomaalaistaustaisten nuorten kiusaamiseen ja fyysisen uhan kokemukseen liittyvistä indikaattoreista. Esimerkit havainnollistavat, minkä taustamuuttujien mukaan tietoja on helposti saatavilla Terveytemme.fi -palvelussa.

Kiusaaminen

Kouluterveyskyselyn vuosien 2013 ja 2015 aineiston mukaan ulkomaalaistaustaisista pojista 18 % ja tytöistä 8 % raportoi kokeneensa koulukiusaamista, vastaavasti suomalaistaustaisista pojista 5 % ja tytöistä 4 % (Kuvio 1).

Kirjoittajat:

Katja Wikström
Tutkija, THL

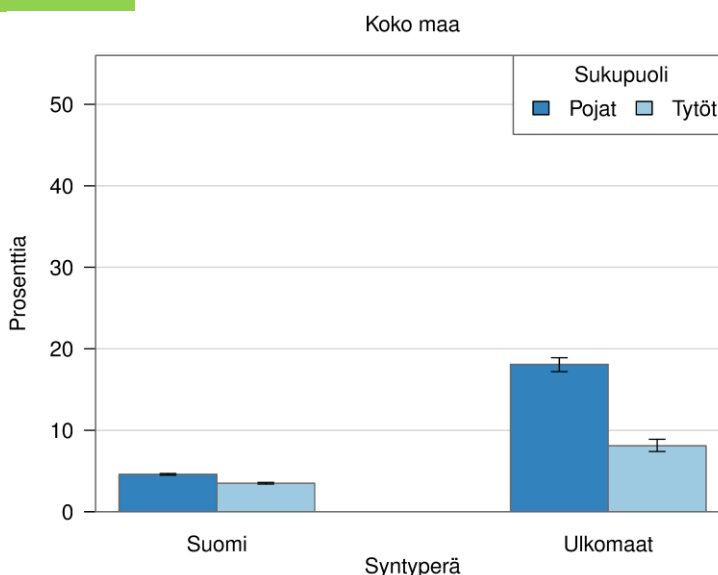
Jaana Lindström
Tutkimuspäällikkö, THL

Nina Halme
Erikoistutkija, THL

Tiina Laatikainen
Professori, THL ja Itä-Suomen
yliopisto

Kuvio 1.

Koulussa/oppilaitoksessa kerran viikossa tai useammin kiusaamista kokeneet pojat ja tytöt syntyperän mukaan

Näin tutkimus tehtiin

Tässä julkaisussa esitettävät tulokset perustuvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toteuttaman Kouluterveyskyselyyn aineistoon vuosilta 2013 ja 2015.

Kouluterveyskyselyyn vastasivat peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaat, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat sekä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat keväällä 2013 ja 2015.

Nuoren syntyperäksi on luokiteltu ulkomaat, mikäli molemmat vanhemmat ovat syntyneet muualla kuin Suomessa. Taustamaa on määritelty tarkemmin äidin syntymämaahan mukaan, ja jos se ei ole ollut tiedossa, niin isän syntymämaahan mukaan.

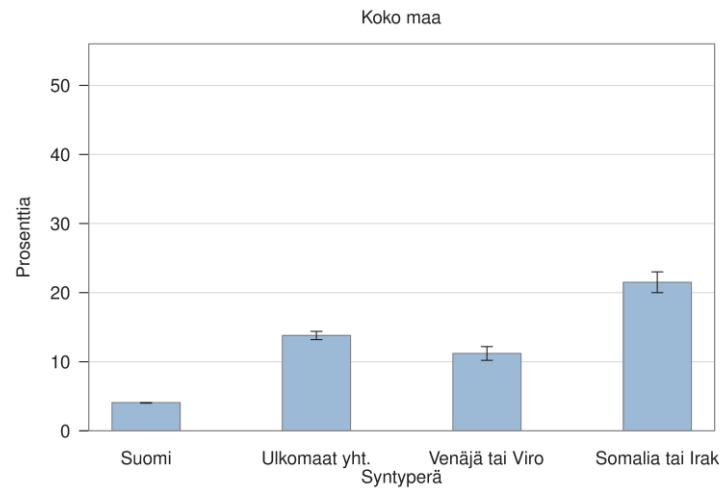
Aineistosta on tuotettu syntyperän mukaan nuoren terveyttä ja hyvinvointia kuvaavia tietoja valtakunnallisesti, maakuntien yhteistyöalueille, pääkaupunkiseudulle ja suurille kaupungeille. Maakuntien yhteistyöalueet ovat samat kuin yliopistosairaaloiden alueet: HYKS/Uusimaa, TYKS/Varsinais-Suomi, TAYS/Pirkanmaa, KYS/Pohjois-Savo ja OYS/Pohjois-Pohjanmaa.

Lisäksi osa indikaattoreista tarjoaa tietoa sukupuolen, sukupolven, kouluasteen tai tarkemman taustamaan mukaan.

Indikaattorit on tuotettu Terveytemme.fi -palveluun, ja tässä julkaisussa esitetään esimerkkejä tuotetuista indikaattoreista.

Taustamaittain tarkasteltuina somalialais- ja kurditaustaisista nuorista 22 % ja viro- ja venäläistaustaisista nuorista 11 % raportoi kokeneensa viikoittaista koulukiusaamista (Kuvio 2).

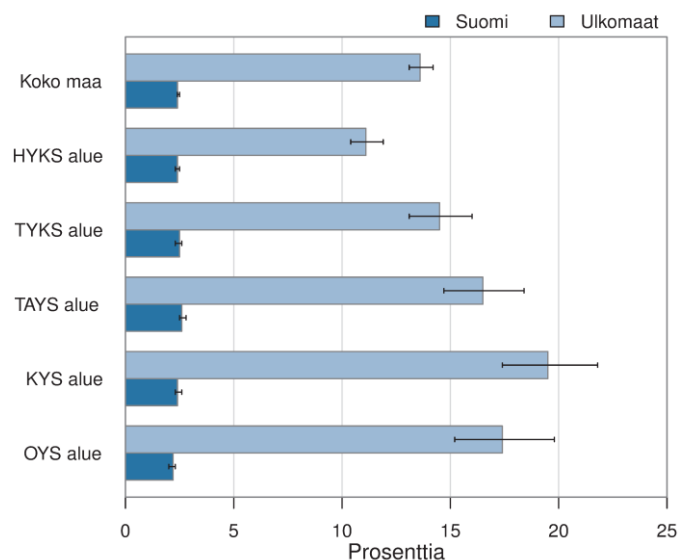
Kuvio 2. Koulussa/oppilaitoksessa kerran viikossa tai useammin kiusaamista kokeneet nuoret syntyperän ja taustamaan mukaan

Vastaavasti koulukiusaamiseen osallistumisessa oli eroja syntyperän ja sukupuolen mukaan. Ulkomaalaistaustaisista pojista 20 % ja tytöistä 6 % raportoi kiusanneensa muita, kun vastaavat osuudet suomalaistaustaisista olivat 4 % ja 1 %.

Lisäksi koulukiusaamisessa oli havaittavissa alueellisia eroja (Kuvio 3). Esimerkiksi koulukiusaamiseen osallistuneiden ulkomaalaistaustaisten nuorten osuus oli suurempi Pohjois-Savon maakunnan yhteistyöalueella (KYS) kuin Uudenmaan (HYKS) ja Varsinais-Suomen (TYKS) maakuntien yhteistyöalueilla. Kiusaamista kokeneiden osuuksissa oli havaittavissa samankaltaiset alueelliset erot kuin kiusaamiseen osallistumisessa.

Kuvio 3. Koulussa/oppilaitoksessa kerran viikossa tai useammin muiden oppilaiden kiusaamiseen osallistuneet syntyperän ja alueen mukaan

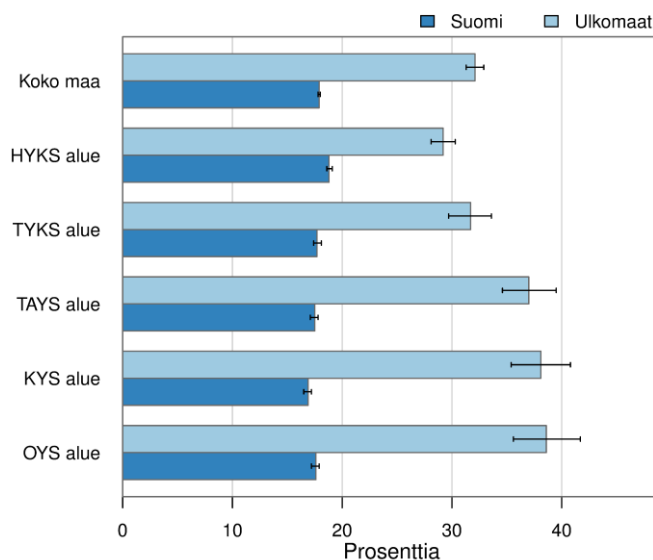

Fyysinen uhka

Kouluterveyskyselyssä nuorten kokemaa fyysistä uhkaa kartoitettiin kysymällä, onko nuorelta varastettu tai yritetty varastaa väkivaltaa käyttämällä tai sillä uhkaamalla, onko häntä uhattu vahingoittaa tai onko hänen kimppuunsa käyty fyysisesti viime vuoden aikana.

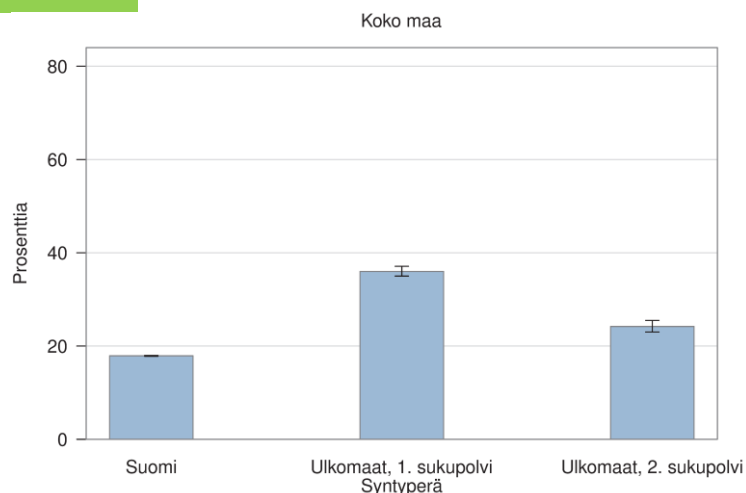
Ulkomaalaistaustaisista pojista 39 % ja tytöistä 23 % oli kokenut fyysistä uhkaa, kun vastaavat osuudet suomalaistaustaisista olivat 21 % ja 15 %. Ulkomaalaistaustaisilla nuorilla fyysisen uhan kokemisessa oli havaittavissa myös alueellisia eroja (Kuvio 4). Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan (OYS), Pohjois-Savon (KYS) ja Pirkanmaan maakuntien (TAYS) yhteistyöalueilla ulkomaalaistaustaisista nuorista noin 38 % raportoi kokeneensa fyysistä uhkaa, kun vastaava osuus Uudenmaan maakunnan (HYKS) yhteistyöalueella oli 29 %.

Kuvio 4. Fyysistä uhkaa kokeneet nuoret syntyperän ja alueen mukaan

Lisäksi ulkomaalaistaustaisten nuorten oma syntymämaa vaikutti kokemuksiin fyysisestä uhasta. Ulkomailla syntyneistä, ensimmäisen sukupolven nuorista 36 % oli kokenut fyysistä uhkaa, kun vastaava osuus Suomessa syntyneistä ulkomaalaistaustaisista, toisen sukupolven nuorista oli 24 % (Kuvio 5).

Kuvio 5. Fyysistä uhkaa kokeneet nuoret syntyperän ja sukupolven mukaan

KIRJALLISUUTTA

Castaneda A ym. Suomen ulkomaalaistaustaisen väestön terveyden edistämiseen liittyy erityisky-symyksiä. Duodecim 2017;133: 993-1001.

Halme N, Kuusio H, Kanste O, Rajala R, Klemetti R, Seppänen J. Ulkomaista syntyperää olevien nuorten hyvinvointi Kouluterveyskyselyssä vuonna 2017. Tutkimuksesta tiiviisti 26, syyskuu 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Matikka A ym. Maahanmuuttajataustaisten 8. ja 9. – luokkalaisten hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2013. Raportti 26/2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Matikka ym. Maahanmuuttajataustaisten nuorten hyvinvointi ja sen seuranta. Tutkimuksesta tiiviisti 29, syyskuu 2015. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Wikström K ym. (toim.) Maahanmuuttajataustaisten nuorten terveys ja hyvinvointi -tutkimus pääkaupunkiseudun somali- ja kurditaustaisista nuorista. Työpaperi 17/2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Kouluterveyskysely
www.thl.fi/kouluterveyskysely

Terveysme.fi -palvelu

Tuloksia väestön terveydestä ja hyvinvoinnista syntyperän mukaan on saatavissa osoitteesta:
<http://www.terveysme.fi/maahanmuuttajat>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
PI 30 (Mannerheimintie 166)
00271 Helsinki
Puhelin: 029 524 6000

ISBN 978-952-302-960-6 (verkko)
ISSN 2323-5179

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-960-6>

Tämän julkaisun viite: Wikström, Lindström, Halme & Laatikainen. Kiusaaminen ja fyysisen uhan kokemukset ulkomaalaistaustaisilla nuorilla. Tutkimuksesta tiiviisti 36, marraskuu 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

YHTEENVETO

Kouluterveyskyselyn vuosien 2013 ja 2015 tulosten perusteella ulkomaalaistaustaiset nuoret sekä kokevat koulukiusaamista että osallistuvat muiden oppilaiden kiusaamiseen enemmän kuin suomalaistaustaiset nuoret. Pojat kokevat kiusaamista ja kiusaavat enemmän kuin tytöt. Myös nuoren etninen tausta vaikuttaa koettuun kiusaamiseen. Ulkomaalaistaustaisilla nuorilla koetussa kiusaamisessa ja kiusaamiseen osallistumisessa on myös alue-eroja. Esimerkiksi Itä-Suomessa kyselyyn vastanneista ulkomaalaistaustaisista nuorista suurempi osa raportoi kokeneensa kiusaamista ja osallistuneensa kiusaamiseen kuin Etelä-Suomessa. Lisäksi sukupolvisuus vaikuttaa nuoren kokemukseen kiusaamisesta ja fyysisestä uhasta. Suomessa syntyneet, toisen polven ulkomaalaistaustaiset nuoret raportoivat kokeneensa fyysistä uhkaa vähemmän kuin ulkomailla syntyneet, ensimmäisen polven nuoret. Tässä julkaisussa esitetyt tulokset vahvistavat aiempaa tutkimusnäyttöä siitä, että ulkomaalaistaustaisten nuorten kiusaamiseen ja fyysiseen uhkaan liittyvät kokemukset poikkeavat suomalaistaustaisten nuorten kokemuksista. Tulokset osoittavat ulkomaalaistaustaisten nuorten hyvinvoinnissa olevan alue-eroja ja vahvistavat entisestään aluetasoisien tietotuotannon tarvetta.

Alue- ja ryhmätasoisien tiedon tuottaminen ulkomaalaistaustaisten terveydestä ja hyvinvoinnista on toistaiseksi ollut vähäistä johtuen ulkomaalaisväestön vähäisestä määrästä ja epätasaisesta jakautumisesta. Luotettavan tiedon tuottaminen ja tarkastelu eivät ole mahdollisia, jos alueella on vähän ulkomaalaistaustaisia. Kouluterveyskyselystä tietoa oli mahdollista tuottaa maakuntien yhteistyöalueille ja suurille kaupungeille.

Aiemman tutkimusnäytön perusteella tiedämme, että Suomen ulkomaalaistaustaisten väestöryhmien terveyden edistämistarpeet voivat olla hyvin erilaisia sekä keskenään että kantaväestöön nähden. Teematietosivusto kotoutumisen seurantaan -hankkeessa aineisto mahdollisti tarkastelun vain taustaltaan Somaliasta/Irakista tai Venäjältä/Virosta oleville. Näitä tietoja on mahdollista tarkastella enemmän Terveysme.fi -palvelussa.

Ulkomaalaistaustaisten terveys- ja hyvinvointitietoa tulkittaessa tulee muistaa tiedonkeruuseen liittyvät erityispiirteet ja niiden vaikutus tietojen luotettavuuteen. Ulkomaalaistaustaisen väestön tavoittaminen tutkimuksiin on haastavaa ja heidän osallistuminen tutkimukseen vaatii usein henkilökohtaisen kontaktin puhelimitse tai kasvokkain. Myös muista yhteyksistä tutut instituutiot, kuten koulu, voivat auttaa tavoittamaan näitä kohderyhmiä tutkimuksiin. Lisäksi tutkimusmenetelmät on suunniteltava huolella, jotta ne soveltuvat eri kieli- ja kulttuuriryhmille ja antavat tietoa, joka on vertailukelpoista kantaväestön kanssa.

Tietotuotantoon liittyvistä haasteista huolimatta on löydettävissä keinoja tuottaa ulkomaalaisväestön terveyttä ja hyvinvointia koskevia tietoja aluetasolla. Tietotuotannon mahdollisuudet paranevat hiljalleen ja seurantatiedon kertyessä on mahdollista nähdä miten tilanne kehittyy. Näin huomataan, jos jokin terveyden ja hyvinvoinnin osa-alue heikentyy hälyttävästi tai vastaavasti kohentuu toivotulla tavalla.